

ABDEST VE GUSÜL

İslam dininde temizlik hem bazı ibadetlerin şartı hem de sağlıklı bir ömür sürmenin gereğidir. Kişinin bedenini, elbisesini, evini, çevresini temiz tutması gerekmektedir. Hadis ve fıkıh kitaplarımız önce temizlik bölümüyle başlar.

Hız. Peygamber (s.a.v.) Hira mağarasında vahiy meleğinin sesini işitip kendisini de görünce korkusundan titremeye başlamış, hemen ailesine gelerek **“Beni örtün, beni örtün!”** demiş; onlar da üzerine bir örtü örtmüşler ve serin su serpmişlerdi. Bunun ardından, **يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ** “Ey örtüsüne bürünen!” hitabıyla başlayan Müddessir sûresinin ilk beş âyeti inmiştir. (Buhârî, Tefsîr, 74/1-5)

يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ قُمْ فَأَنْذِرْ وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ

“Ey örtüsüne bürünen! Kalk ve uyar! Sadece rabbinin büyüklüğünü dile getir. Elbiseni tertemiz tut.” (Müddessir, 74/1-5)

4. Ayette “Elbiseni temiz tut” emri ise Hız. Peygamber’in (s.a.v.) maddî olarak elbisesini necâset vb. pisliklerden temiz tutması, mânevî olarak da güzel ahlâkla bağdaşmayan davranışlardan ve günahlardan nefsinin arındırması anlamında yorumlanmıştır. (Zemahşerî, IV, 180-181) Buradaki temizlik maddî mânada alındığında “elbise” bir örnek olup genel olarak beden temizliğinin, kezâ ev bark, mâbed vb. özel veya ortak alanların temizliğinin de bu buyruğun kapsamına girdiğinde kuşku yoktur. 5. âyette “Her türlü pislikten uzak dur” ayeti de dış temizlikten sonra inanç ve ahlâk temizliğini, iç arınmayı vurgulamaktadır. (Bkz. Komisyon, Kur'an Yolu Tefsiri, V, 494-495)

Bugün dinimizin temel taşlarından biri olan, ibadetlerimizin anahtarı ve müminin manevi zırhı olan “Taharet” yani temizlik konusunu, özelde ise Abdest ve Gusül meselelerini hasbihal edeceğiz. Yüce Rabbimiz bizleri huzuruna kabul buyururken tertemiz olmamızı murâd etmiştir. İslam, sadece ruhun değil, beden ve çevrenin de pak olmasını emreden eşsiz bir dindir.

Abdest, Arapça’da “güzellik ve temizlik” mânasına gelen **vudû** (وضوء) kelimesiyle ifade edilir. Türkçe’de kullanılan **abdest** kelimesi Farsça **âb** (su) ve **dest** (el) kelimelerinden oluşan ve “el suyu” mânasına gelen birleşik bir kelimedir. Fıkıhta, abdeste **tahâret-i suğrâ** (küçük temizlik), gusle de **tahâret-i kübrâ** (büyük temizlik) denir. Abdest almayı gerektiren hallere **hades-i asgar** (küçük kirlilik), gusül yapmayı gerektiren hallere de **hades-i ekber** (büyük kirlilik) adı verilir.

Gusül ise sözlükte “yıkamak, temizlemek” mânasında masdar ve “yıkama” anlamında kullanılır. Terim olarak cünüplük, hayız ve nifas gibi hükmî kirlilikten temizlenme niyetiyle bütün vücudu su ile yıkamayı ifade eder. Türkçede “boy abdesti” ve bazı bölgelerde halk arasında “büyük abdest” olarak bilinir.

Temizliği maddi ve manevi olmak üzere iki kısma ayırabiliriz:

1. Maddi Temizlik (Necasetten Taharet):

Bu, vücutta, elbisede veya namaz kılınacak mekânda bulunan ve ibadete engel olan gözle görülür pisliklerden arınmaktır. Kan, idrar veya alkol gibi maddelerin suyla yıkanarak veya silinerek temizlenmesini kapsar. İslam hukukuna göre, bu tür kirler fiziksel varlıkları nedeniyle “pis” kabul edilir ve giderilmedikleri sürece namaz gibi ibadetler geçerli sayılmaz.

2. Manevi Temizlik (Hadesten Taharet):

Bu temizlik, vücutta gözle görülür bir kir olmasa bile, kişinin ibadet edebilmesi için girmesi gereken hükmî durumu ifade eder. Abdestsizlik, cünüplük veya hayız gibi haller “hades” olarak adlandırılır. Bu

durumdan kurtulmak için niyet ederek abdest almak veya gusûl (boy abdesti) yapmak gerekir. Burada amaç sadece fiziksel kirlerden arınmak değil, ruhu ve bedeni ibadete hazırlayan manevi bir eşiği geçmektir.

Kısaca ifade etmek gerekirse maddi temizlik görünen kirlere, manevi temizlik ise hükmî engellere odaklanır. Biri sabun ve suyla yapılan hijyenik bir temizliğe benzerken, diğeri niyet ve belirli ritüellerle gerçekleşen bir “hâl” değişimidir.

Kur'an-ı Kerîm'de Allah Teâlâ bizlere şöyle hitâp ediyor:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ“Ey

iman edenler! Namaz kılmaya kalkacağınız zaman yüzlerinizi, dirseklere kadar ellerinizi yıkayın; başlarınızı meshedin, ayaklarınızı da topuk kemiklerine kadar (yıkayın). Eğer cünüp olursanız temizlenin. Şayet hasta veya yolculuk halinde bulunursanız veya içinizden biri ayak yolundan gelirse yahut kadınlarla cinsel ilişkide bulunursa, bu hallerde su bulamadığınız takdirde temiz bir toprağa yönelin (teyemmüm edin), yüzünüzü ve ellerinizi onunla meshedin. Allah size herhangi bir güçlük çıkarmak istemez, fakat O sizi tertemiz kılmak ve üzerinizdeki nimetini tamamlamak ister ki şükredesiniz.” (Maide, 5/6)

Okuduğumuz ayeti kerimede de ifade edildiği üzere abdestin farzları, ibadet niyetiyle yüzü ve dirseklere kadar kolları yıkamak, başı mesh etmek, ayakları topuklara kadar yıkamaktır. Gusûl (boy abdesti)’nin farzı ağız ve burun içi dâhil olmak üzere- bütün vücudun temiz su ile yıkanmasıdır.

Teyemmüm ise, büyük (cünüplük hâli) veya küçük kirliliği (abdestsizlik hâli) gidermek niyetiyle ellerin içini toprak cinsinden temiz bir şeye vurup önce yüze sürmek, sonra tekrar vurup her elin içiyle karşı kolu mesh etmektir.

Yüce dinimizin ortaya koyduğu genel anlamdaki temizlik anlayışı ile ibadet anlamındaki temizlik anlayışı birbirini tamamlamaktadır. İbadet için gerekli olan temizlik aynı zamanda fertlerin günlük hayatlarındaki temizlik eğitimi niteliğini taşımaktadır.

Abdestin hakkının verilerek alınması konusunda oldukça titiz davranan Resûl-i Ekrem (s.a.v), Lakî b. Sabre isimli sahâbînin: “Ey Allah’ın Resûlü, bana abdest hakkında bilgi verir misin?” sorusu üzerine şöyle buyurmuştur:

أَسْبِغِ الْوُضُوءَ وَخَلِّلْ بَيْنَ الْأَصَابِعِ وَبَالَغْ فِي الْإِسْتِثْقَاكِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ صَائِمًا

“Abdest organlarını güzel bir şekilde, özenerek yıka. Parmaklarının arasına suyu geçir. Oruçlu değilsen ağız ve buruna su verirken içine iyice çek.” (Tirmizî, Savm, 69)

Allah Resûlü’nün (s.a.v) abdest konusundaki bu hassasiyetine şahit olan Abdullah b. Amr, bir yolculuk esnasında namazı yetiştirmek için acele ederek ve mesh edencesine az su kullanarak abdest aldıkları sırada, Hz. Peygamber’in (s.a.v) kendilerini gördüğünü ve ses tonunu yükselterek onlara,

وَيْلٌ لِّلْأَعْقَابِ مِنَ النَّارِ أَسْبِغُوا الْوُضُوءَ

“Vay o topuklara ki ateşten ne çekecek onlar! (Hiçbir yeri kuru bırakmadan) abdestinizi güzelce alın!” demişti. (Buhârî, İlim, 30)

Resûlullah (s.a.v), uzuvlarını üçer kere yıkamak suretiyle abdest aldıktan sonra,

هَذَا وَضُوءِي وَوُضُوءُ الْمُرْسَلِينَ مِنْ قَبْلِي

“İşte bu benim ve benden önceki peygamberlerin abdestidir.” (İbn Mâce, Tahâret, 47) dediğine dair rivayetler bulunmaktadır. Böylece, abdestin önceki peygamberler ve ümmetleri tarafından da bilindiği ortaya çıkmaktadır.

Yüce Rabbimiz, bizleri yoktan var edip sayısız nimetlerle donatırken, bu hayat yolculuğunda tertemiz bir fitrat üzerine yaşayıp, huzuruna yine o paklıkla dönmemizi murat etmiştir. İslam dini, sadece kalplerin ıslahı için değil, aynı zamanda beden, çevrenin ve ruhun her türlü kirden arındırılması için gönderilmiş bir “temizlik” dinidir.

İbadet ile temizlik arasındaki bağ, etle tırnak gibidir; biri olmadan diğerrinin kemale ermesi mümkün değildir. Dinimizce “Dinin direği” olarak nitelendirilen namazın, daha başlangıcında “Hadesten Taharet” ve “Necasetten Taharet” gibi şartların koşulmuş olması tesadüf değildir. Bu şartlar bizlere şunu fısıldar: “Ey mümin! Mevla’nın huzuruna, o en mukaddes divana durmadan evvel, üzerinde ne maddi bir leke ne de manevi bir kirlilik bırakmalısın.”

Abdest, sadece bir suyun tene değmesi değil; sanki o su damlalarıyla birlikte işlenen küçük günahların da dökülüp gitmesi, ruhun ibadete hazırlanmasıdır. Abdestli bir mümin, manevi bir zırh kuşanmış gibidir; bedeni temizlediği gibi, kalbi de huzur-u ilahiye hazırlamıştır.

İbadetlerimizin sıhhati ve kabulü, gösterdiğimiz bu titizliğe bağlıdır. Gusûl abdestiyle bütün bedenini hükmî kirlilikten arındıran bir müslüman, aslında kendisine emanet edilen bu bedeni bir mabed gibi aziz bildiğini ilan eder. Sadece beden temizliği de yetmez; secdemizi yaptığımız seccadenin, alnımızı koyduğumuz toprağın ve üzerimizdeki elbisenin de tertemiz olması emredilmiştir.

Rabbimiz, camilere giderken temiz kıyafetlerle cemaate dahil olmamızı emreden dinimiz; temizliği sosyal bir nezaket ve kul hakkına riayet olarak da görmüştür.

Biliniz ki dışın temizliği içe, için temizliği ise ruha sirayet eder. Elini haramdan, dilini yalandan, kalbini hasetten ve kibirden arındıramayan bir kimsenin dış temizliği eksik kalmış sayılır. Gerçek arınma; bedendeki kirden su ile, kalpteki kirden tövbe ve zikir ile yıkamaktır. Temizlik bir külfet değil, bir nimettir; ibadetin tadına varmak için aşılması gereken ilk kapıdır.

Peygamber Efendimiz (s.a.v) bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmaktadır:

الطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ

“Temizlik imanın yarısıdır.” (Müslim, Tahâret, 1)

Buradaki “yarısı” ifadesi, ibadetlerin kabul şartının temizliğe bağlı olduğunu gösterir. Namaz kılmak için, Kabe’yi tavaf etmek için veya Mushaf’a dokunmak için temizlik şarttır. Maddi kirlerden arınmayan bir beden, manevi huzura tam anlamıyla eremez.

Yine Efendimiz (s.a.v) başka bir hadisi şeriflerinde şöyle buyurmaktadır:

اِذَا تَوَضَّأَ الْعَبْدُ الْمُسْلِمُ أَوْ الْمُؤْمِنُ فَغَسَلَ وَجْهَهُ خَرَجَ مِنْ وَجْهِهِ كُلُّ خَطِيئَةٍ نَظَرَ إِلَيْهَا بِعَيْنَيْهِ
مَعَ الْمَاءِ أَوْ مَعَ آخِرِ قَطْرِ الْمَاءِ ، فَإِذَا غَسَلَ يَدَيْهِ ، خَرَجَ مِنْ يَدَيْهِ كُلُّ خَطِيئَةٍ كَانَتْ بِطَشْتِهَا يَدَاهُ
مَعَ الْمَاءِ أَوْ مَعَ آخِرِ قَطْرِ الْمَاءِ ، فَإِذَا غَسَلَ رِجْلَيْهِ ، خَرَجَتْ كُلُّ خَطِيئَةٍ مَشَتْهَا رِجْلَاهُ مَعَ الْمَاءِ
أَوْ مَعَ آخِرِ قَطْرِ الْمَاءِ ، حَتَّى يَخْرُجَ نَقِيًّا مِنَ الذُّنُوبِ

“Bir Müslüman (veya mümin) abdest aldığı zaman, yüzünü yıkarken gözleriyle işlediği günahlar abdest suyu (veya suyun son damlası) ile dökülür gider. Ellerini yıkadığında elleri ile işlediği günahlar abdest suyu (veya suyun son damlası) ile dökülür (öyle ki kişi bütün günahlardan arınır ve tertemiz olur). Ayaklarını yıkadığında da ayaklarıyla işlediği günahları abdest suyu (veya suyun son damlaları) ile akıp gider. Nihayet o müslüman günahlarından tamamıyla arınmış olur.” (Müslim, “Tahâret”, 32; Tirmizî, “Tahâret”, 2)

Burada bizler aslında abdestin bir de iç yüzü olan günahları temizleme özelliğini de anlamış oluyoruz. Biz abdest alırken sadece tozdan, kirden arınmış olmayız; o suyla beraber günahlarımızın da döküldüğünü peygamberimiz bizlere bildiriyor.

Abdestli gezmenin ve her daim abdestli dolaşmanın bizler içinde bir diğer manevi boyutu ise müminin kalkanı olmasıdır. Peygamberimiz (s.a.v) ümmetini mahşer yerinde nasıl tanıyacağını soran sahabilere şöyle cevap vermiştir:

إِنَّ أُمَّتِي يُدْعَوْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ غُرًّا مُحَجَّلِينَ مِنْ آثَارِ الْوُضُوءِ

“Şüphesiz benim ümmetim, kıyamet gününde abdest izlerinden dolayı yüzleri nurlu, elleri ve ayakları bembeyaz parlar bir halde çağrılacaklardır.” (Buhârî, Vudû, 3)

İslam fıkında temizlik (tahâret), sadece bir hazırlık değil, bizzatihi bir ibadettir. Gelin şimdi, ibadetlerimizin anahtarı olan bu iki büyük temizliğin fikhî inceliklerine, mezhep imamlarımızın da içtihatları ışığında daha yakından bakalım.

Abdestin Çeşitleri

1. Farz Olan Abdest: Abdesti olmayan kimsenin, namaz kılmak, tilavet secdesi yapmak ve Kur'an-ı Kerim'i tutmak için abdest alması farzdır.

2. Vacip Olan Abdest: Abdesti olmayan kimsenin Kâbe'yi tavaf etmek için abdest alması vacibdir.

3. Mendub Olan Abdest: Daima abdestli bulunmak, her namaz vakti için abdest almak, abdestli olarak uyumak, abdesti varken tekrar abdest almak mendubdur.

Abdestin Farzları ve Sünnetleri:

Hanefilere göre abdestin farzları, Kur'an-ı Kerim'de (el-Mâide, 5/6) ifade edildiği üzere; **yüzü yıkamak, kolları dirseklerle birlikte yıkamak, başı mesh etmek, ayakları topuklarla birlikte yıkamaktır.** (Mevsîlî, el-İhtiyâr, 1/7)

Allah Resûlü (s.a.v) abdeste; **Allah'ın adıyla başlamayı** (Ebû Dâvûd, Tahâret, 48), **abdest alırken ağza su vermeyi** (Ebû Dâvûd, Tahâret, 55), **her iki burun deliğine su çekip temizlemeyi** (Müslim, Tahâret, 21), **abdest uzuvlarını yıkarken ovmayı** (Ebû Dâvûd, Tahâret, 58), bizzat uygulayarak ashabına öğretmiştir. Hz.

Peygamber, (s.a.v) abdest alırken **uzuvların kuru bir yer kalmayacak şekilde yıkanmasına** dikkat eder, **suyun sakal aralarına ulaşmasını** sağlar, (Tirmizî, Tahâret, 29) **ellerini yıkarken eğer parmağında yüzük varsa onu hareket ettirir** (İbn Mâce, Tahâret, 54) ve **parmaklarının arasını hilâllerdi**. (İbn Mâce, Tahâret, 54)

Abdestin sünnetleri arasında zikredilen tüm bu uygulamalar, usulüne uygun ve lâıkiyla alınan bir abdestin özellikleri arasındadır.

Farzları, Sünnetleri ve Adabına Riâyet Edilerek Abdest Şöyle Alınır:

Niyet edilir ve besmele çekilir. Önce eller bileklere kadar ve parmak araları da hilallenerek/ovuşturularak üç defa yıkanır. Abdest azalarında suyun temasına engel maddeler varsa imkân ölçüsünde temizlenir. Parmaktaki yüzük oynatılır. Sağ el ile üç defa ağza su verilerek ağız temizliği sağlanır. Aynı şekilde üç defa burna su verilerek burun temizlenir. Ardından yüz üç kere yıkanır. Sonra dirseklerle birlikte sağ kol üç defa ve aynı şekilde sol kol üç defa yıkanır. Sağ el ıslatılarak avuç ve parmakların içiyle başın dörtte biri veya tamamı bir defa mesh edilir. Eller tekrar ıslatılarak başparmakla kulağın dışı, şehadet parmağı veya serçe parmakla içi mesh edildikten sonra her iki elin arkasıyla boyun mesh edilir. Önce sağ, sonra sol ayak, parmak uçlarından başlanarak topuk ve aşık kemikleri de dâhil olmak üzere yıkanır. Suyun parmak aralarına ulaşmasına özen gösterilir. (Buhârî, Vudû', 22-24 [157-159]; Müslim, Tahâret, 3-6 [226-227]; Kâsânî, Bedâ'i, 1/23-25; İbn Cüzey, el-Kavânîn, 19-21)

Hz. Peygamber (s.a.v), abdest aldıktan sonra yapılmasını hoş karşıladığı bazı hareketleri de bildirmiştir. söz gelimi güzel bir şekilde abdest aldıktan sonra,

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ فُتِحَتْ لَهُ ثَمَانِيَةُ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ يَدْخُلُ مِنْ أَيِّهَا شَاءَ

“Şehâdet ederim ki, tek olan, hiçbir ortağı bulunmayan Allah’tan başka hiçbir ilâh yoktur ve şehâdet ederim ki, Muhammed O’nun kulu ve elçisidir. Allah’ım beni tövbe edenlerden ve temizlenenlerden eyle!” (Tirmizî, Tahâret, 41) denilmesinin cennete girmeye vesile olacağını haber vermiştir.

Bu yüzden abdest aldığı sırada insanın Rabbine tam bir teslimiyetle dua etmesi, özellikle her bir azayı yıkarken onunla ilgili duada bulunması, abdest vesilesiyle huzura ermek ve hakiki bir temizlik için önemlidir.

Abdesti Bozan Şeyler

Abdestli olan kimsede aşağıdaki hâllerden biri meydana gelirse abdesti bozulmuş olur:

1. Ön ve arkadan sidik ve pislik gelmesi ve arkadan yel çıkması.
2. Vücudun herhangi bir yerinden kan ve irin akması. Kan, ister kendiliğinden ister sıkılarak çıksın abdesti bozar. Ağızdan gelen kan tükürüğe eşit veya daha fazla ise abdesti bozar. Tükürükten az ise bozmaz. Bu, tükürüğün renginden anlaşılır. Yara ve çibandan akan irin ve sarı su da abdesti bozar. Bir hastalıktan dolayı göz, kulak vb. gelen akıntı da abdesti bozar.
3. Ağız dolusu kusmak. Ağız dolusu su, yemek, safra ve kan pıhtısı kusmak abdesti bozduğu gibi aynı bulantı sebebiyle parça parça gelen kusuntunun toplamı ağız dolusu miktarı olursa yine abdesti bozar.
4. Yatarak, yaslanarak veya bir şeye dayanarak uyumak.

5. Bayılmak, sarhoş olmak.

6. Namazda gülmek. Yanındaki kimse işitecek derecede sesli gülerse hem abdesti hem de namazı bozulmuş olur. Kendi duyacağı kadar gülerse sadece namaz bozulur. Tebessüm etmek yani gülümsemek abdesti ve namazı bozmaz.

Gusül Abdesti

Kur'an-ı Kerim'de cünüplükten temizlenmenin yolunun gusül olduğu belirtilmiş, bu temizlik yapılmadan namaza yaklaşılması ifade edilmiştir:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ ... وَلَا جُنْبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّى تَغْتَسِلُوا

“Ey iman edenler! ...cünüp iken de -yolcu olan müstesna- gusül edinceye kadar namaza yaklaşmayın. ...” (Nisâ, 4/43)

Yine Maide Suresi 6. Ayette Allah Teâla cünüp olduğunda gusül alınması (yıkılması) gerektiğini emretmiştir:

وَأَن كُنْتُمْ جُنْبًا فَاطَّهَرُوا

“...Eğer cünüp olursanız temizlenin...” (Maide,5/6)

Gusül Abdesti Nasıl Alınır?

Önce Besmele okunarak “Niyet ettim gusül abdesti almaya” diye niyet edilir. Eller bileklere kadar yıkandıktan sonra bedenın herhangi bir yerinde pislik varsa onlar temizlenir, sonra avret yerleri yıkanır.

Bundan sonra namaz abdesti gibi abdest alınır. Abdest bitince evvela başa, sonra sağ omuza, sonra sol omuza, daha sonra da vücudun diğer taraflarına üçer defa su dökülerek vücut yıkanır. Her döküşte su bedenın her tarafına ulaştırılarak ovuşturulur. İğne ucu kadar kuru bir yer kalmamak üzere vücudun her tarafı üç defa iyice yıkanır. Yıkanırken suyun, saçların diplerine, sakal, bıyık ve kaşların altına, göbek boşluğuna, kulakların iç kısmına ve küpe deliklerine ulaştırılması sağlanır. Parmaklarda sık olan yüzükler yerinden oynatılarak altları yıkanır. Vücuda yapışmış olan ve suyun bedene ulaşmasına engel olan şeyler giderilir. Dişlerin arasında kalan yemek ve ekmek kırıntıları temizlenir. Gusül yaparken dua okunmaz, edep yerleri örtülü değilse kibleye dönülmez ve gereksiz yere konuşulmaz.

Resûlullah (s.a.v), gusletme imkânı olduğu hâlde bunun geciktirilmesini hoş karşılamazdı. (Ebû Dâvûd, Teraccül, 8, Ebû Dâvûd, Teraccül, 8) Zira gusül, kişiyi hem maddî olarak bütün vücudunu yıkaması sayesinde bedensel kirlilerden kurtarır hem de manevî olarak ruhuna sirayet eden günahlardan arındırır.

Cünüp olan kişinin necis olarak değerlendirilmesi ise yanlıştır. Hükmî kirlilik olarak isimlendirilen bu durum, sadece belirli ibadetlerin yerine getirilmesini engelleyen bir eksikliktir. Resûlullah (s.a.v) döneminde insanlar arasında, cünüp olan bir kişinin hem manevî hem de maddî açıdan necis olduğu, dolayısıyla gusletmediği sürece uyumasının, bir şey yiyip içmesinin, diğer insanlarla görüşüp konuşmasının günah olacağı yönünde bazı inanışlar mevcuttu. İşte Resûlullah (s.a.v), bu inanışların yanlış olduğuna işaretle ashâbını, cünüp iken avret mahallerini yıkayıp abdest alarak uyuyabilecekleri, (Buhârî, Gusül, 27) yine aynı şekilde sadece abdest alarak (Tirmizî, Cum'a, 78) ya da ellerini yıkayarak bir şey yiyip içebilecekleri (Nesâî, Tahâret, 165) yönündeki telkinleriyle rahatlatıyordu. Allah Resûlü (s.a.v), hem cünüplüğün hem de hayız ve nifasın, bâliğ

olmuş her insanın fitrî yapısı gereği daima yüz yüze gelebileceği manevî birer kirlilik hâli olduğunu ashâbına öğretmiştir.

Resûlullah (s.a.v), guslettikten sonra namaz kılacağı zaman abdesti bozulmadıkça yeniden abdest almaz, namazını gusûl abdesti ile kılar. (İbn Mâce, Tahâret, 96; Tirmizî, Tahâret, 79) Cuma günleri gusûl abdesti alıp güzel koku sürünmeyi tavsiye ederdi. (İbn Mâce, İkâmetü's-salavât, 83)

Gusûl Yapmayı Gerektiren Hâller

Gusûl yapmayı gerektiren hâller şunlardır:

1. Dokunmak, bakmak, düşünmek ve ihtilam olmak (rüyada cinsel ilişkide bulunmak) suretiyle şehvetle (cinsel arzu ile) gelen meninin dışarı çıkması ve ergenlik çağında olan erkek ve kadının cinsel ilişkide bulunması hâllerinde cünüplük meydana gelir ve yıkanmak farz olur.

İhtilam olan veya cinsel ilişkide bulunan kimse, idrar yapmadan veya epeyce yürümeden yahut da uyumadan yıkanıp da sonra kendisinden meninin kalanı çıkarsa tekrar gusûl yapması gerekir.

Bir kimse, uykudan uyanınca ihtilam olduğunu (yani, rüyada cinsel ilişkide bulunduğunu) hatırlar ve üzerinde de yaşlık görürse kendisine gusûl lazım gelir. Uykudan uyanınca ihtilam olduğunu hatırlamayan fakat üzerinde yaşlık gören kimsenin de gusûl yapması lazımdır. İhtilam olduğu hâlde bir yaşlık yoksa yani dışarıya meni çıkmamışsa yıkanması gerekmez.

2. Hayız akıntısı kesilince.

Yani kadınların âdet hâli (aybaşı) sona erince,

3. Nifas kanı kesilince. Yani çocuk doğuran kadının lohusalık hâli bitince, gusûl yapmaları farz olur.

Cünüb Olan Kimsenin Yapması Haram Olan Şeyler

1. Namaz kılmak.

2. Kur'an okumak.

Cünüb olan kimse Kur'an okuyamaz. Ancak dua niyetiyle dua ayetlerini okuyabilir. Şükretmek maksadıyla "Elhamdülillah" diyebilir. Yemekte veya başka bir şeye başlarken "Bismele" söyleyebilir. Kelime-i Tevhid'i okuyabilir. Cünüb olan kimse, ellerini ve ağzını yıkadıktan sonra yiyip içebilir. Ellerini ve ağzını yıkamadan yiyip içmesi mekruhtur.

3. Kur'an'a el sürmek.

Cünüb olan kimse, Kur'an-ı Kerim'e el süremediği gibi, ayet yazılı bir kâğıdı tutamaz. Fakat Kur'an'dan ayrı bir kap veya kılıf ile Kur'an'a dokunabilir. Cünüb kişinin, elini sürmeden Kur'an'a bakmasında bir sakınca yoktur.

4. Camiye girmek.

Zorunlu bir durum olmadıkça cünüb kimse camiye giremez. Düşman, yırtıcı hayvan ve soğuktan korunmak veya başka yerde bulunmadığı hâlde camide olan sudan almak gibi, zorunlu durumlarda camiye girebilir. Ancak camiye girmek için teyemmüm yapılması uygun olur.

5. Kâbe'yi tavaf etmek.

Cünüp olan kimse Kâbe’yi tavaf edemez. Tavaf edebilmek için gusül yapmış olması ve abdestli bulunması gerekir.

SONUÇ:

Temizlenenleri seven Cenâb-ı Hakk’ın (Bakara, 2/222) huzuruna çıkmadan önce kul, dıştan içe doğru bir temizlik yapar. Şartlara göre kimi zaman abdest kimi zaman gusül bazen de teyemmümle, yalnız bedenini değil, ruhunu, nefsini ve gönlünü arındırır, bu şekilde huzur-ı âlî’ye varmaya lâıyk hâle gelir. Abdest suyunun paklığında veya temizleyici olan toprağın saflığında manevî bir iklime doğru ilk adımını atar. İçtenlikle arınmaya niyet eden insan, yıkadığı her bir uzuvla sadece görünen kirlerden değil, günahlarından da kurtulur. Yalnız ibadetlerin değil, hakkı verildiğinde cennetin de anahtarı olabilecek bu arınmayla (Tirmizî, Tahâret, 1; İbn Hanbel, III, 341) kişi, dış dünyanın stresinden kendisini soyutlayarak huzura kavuşur. Mümin, Resûl-i Ekrem’in (s.a.v) gösterdiği hassasiyetle ve hissettiği samimiyetle abdestini aldığı anda, şüphesiz temizliğin verdiği gönül rahatlığını tadacak ve ibadetin tadına varabilecektir. Abdesti Peygamber Efendimizin (s.a.v) ve ashâbının abdestine ne kadar benzerse, hayatının da onlarınki gibi berraklaşması mümkün olabilecektir. Her zaman abdestli bulunmaya özen gösteren mümin, abdestin serinliğini, safiyetini, şuurunu ve huzurunu iliklerinde hissederek her anlamda temizlenecektir. Zira **“Abdeste ancak mümin kimse müdavim olur.”** (Muvatta’, Tahâret, 6) buyuran Allah Resûlü (s.a.v), hayatın her anını abdest temizliğinde yaşama şuuruna ancak inananların sahip olabileceğini bildirmiştir.

Vaazımızı Rasulullah’ın (s.a.v), manevî kirlilikten kurtulmak için guslünü tamamladıktan sonra yaptığı dua ile tamamlıyoruz:

اللَّهُمَّ طَهِّرْنِي مِنَ الذُّنُوبِ كَمَا يُطَهَّرُ الثَّوْبُ الْأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ

“Allah’ım! Beyaz elbisenin kirden arınması gibi beni de günahlardan arındır.” (Nesâî, Gusül ve teyemmüm, 4)

Cenab-ı Hak, bizleri abdestin nuruyla parlayan, ibadetlerini tertemiz bir beden ve pak bir kalp ile eda eden kullarından eylesin. Maddi ve manevi her türlü kirden bizleri muhafaza buyursun.

*Vaaz D.İ.B Hadislerle İslam **“Abdest ve Teyemmüm- Gusül”** maddelerinden alıntı yapılarak özetlenmiştir.